

УДК 37.036.5

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-3978-2463>DOI: <https://doi.org/10.37627/2311-9489-24-2023-2.117-124>

ГЛУХІВСЬКА ДИТЯЧА ШКОЛА МИСТЕЦТВ ЯК СКЛАДОВА СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ НА СУМЩИНІ В ХХ СТОЛІТТІ

Миرونенко

Анна Миколаївна

аспірантка кафедри історії української музики та музичної фольклористики, Національна музична академія України імені П. І. Чайковського, м. Київ; директорка КЗ «Глухівська школа мистецтв ім. Максима Березовського», м. Глухів
annamironenko2611@gmail.com

Anna Myronenko

graduate student of the Department of History of Ukrainian Music and Musical Folklore, P.I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine, Kyiv; director of the PI "Hlukhiv School of Arts named after Maxim Berezovsky", Hlukhiv
annamironenko2611@gmail.com

Анотація. Статтю присвячено висвітленню процесу формування мистецько-освітнього компонента культурної парадигми Глухівщини нашого часу. Досліджено етапи становлення професійної музичної освіти та діяльності її основного носія — Глухівської дитячої музичної школи. Зроблено екскурс в історію створення Глухівської ДМШ та висвітлено передумови її виникнення. Проаналізовано період перебігу навчального процесу в межах маєткової культури та гімназійної фази освіти Глухова. Висвітлено основні матеріально-технічні проблеми, які супроводжували процес становлення закладу. Проаналізовано основні форми музикування в закладі, мистецьку мережу регіону, предметно-фахові напрями та роль її просвітницької діяльності. Вивчено персональні внески керівників школи в розвиток музичної освіти та наведено статистику охоплення музичною освітою дітей Глухівщини. Проведено паралель між основними завданнями школи та фаховою направленістю викладачів. Розроблено періодизацію становлення Глухівської дитячої музичної школи.

Ключові слова: Глухів, глухівські гімназії, Глухівська співацька школа, Дмитро Кашуба, мистецька освіта, музична школа.

Постановка проблеми. ХХ століття є складним і водночас плідним періодом нашої історії. Дві світові війни, штучний геноцид, становлення радянської влади, роки перебудови — здавалось, у такі періоди люди не прагнуть мистецтва: літератури, театру, музики. Проте складні часи виховують сильних особистостей, які крізь труднощі та негаразди йдуть до високих цілей та воліють розвитку. Саме тому питанню освіти та мистецтва в ХХ столітті приділялась велика увага. Попри несприятливі умови вони функціонували й давали плідні результати. Доказом цьому є робота в окупованому Глухові під час II Світової війни гімназій (коли навіть неможливим було опалювати приміщення закладів) та функціонування театру (мистецького осередку, який під своїм покровом ховав партизанський загін).

Після розформування Глухівської співацької школи майже через півтора століття місту вдалося продовжити традицію професійної музичної освіти. Її послідовницею стала дитяча музична школа, яка розпочала свою роботу в повоєнні роки,

не маючи гідного приміщення, достатньої кількості інструментарію та кадрів. Однак прагнення розвивати своє місто та його дітей не дали згаснути починанню, навпаки — викристалізували одну з кращих моделей мистецької освіти Сумщини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До теми мистецької освіти Глухівщини в межах дослідження творчості хорових композиторів XVIII століття зверталися у своїх працях Н. Герасимова-Персидська (1978) та Л. Корній (2011), зосереджуючи увагу навколо питання становлення хорової освіти; докладно описують процес формування школи О. Васюта (1998), В. Іванов (1997), К. Майбурова (1971), В. Мудрик тощо. Питанню формування мистецької освіти Глухівщини в інші періоди поступу української історії не присвячено праць.

Новизна цієї роботи полягає в дослідженні становлення музичної освіти Глухівщини XX століття, зокрема зародження, діяльності та здобутків Глухівської дитячої музичної школи як єдиного професійного мистецького закладу локусу; репертуару її музичних осередків, інструментальної направленості відділень, аналізу ефективності менеджерської роботи директорів, історичної періодизації діяльності закладу.

Мета публікації — дослідити освітню діяльність Глухівської співацької школи та Глухівської ДМШ як цілісний процес, спрямований на формування багатогранної культурної особистості та визначити його вплив на подальше формування мистецької освіти Глухівщини в XXI столітті.

Для дослідження матеріалу статті використано ретроспективний метод — для відтворення історичної палітри, хронологічний — у виокремленні періодизації розвитку культурно-мистецького життя школи, джерелознавчий метод — у залученні архівних матеріалів для вивчення процесу становлення закладу, а також методи теоретичного та історико-музичного аналізу, відбору, систематизації, порівняння, зіставлення.

Вклад основного матеріалу. Глухівська дитяча музична школа — явище, яке потрібно розглядати не з позиції навчально-освітнього процесу, а нсамперед з історичної ретроспективи, оскільки її зародження, поява та функціонування міцно пов'язані з тими історичними факторами, які формувались понад три століття. Кожна культура має свої традиції, які впливають на її розвиток, ста-

новлення та успішне продовження крізь століття. Інструментальна музика стала відмінною рисою в європейській культурі, театральне мистецтво — у скандинавській, закавказькій, південноамериканській. Для України сакральним є мистецтво хорового співу. Саме воно заклало основу професійної музичної творчості та стало формуючим вектором для зародження високих традицій. Через маєткову культуру з хорами, оркестрами, театром хорової традиція вилилась у відкриття хорових та інструментальних шкіл в Україні.

На Лівобережжі таким центром став Глухів. Тут було відкрито відому співацьку школу, яка мала грандіозне значення на формування музичної культури України. Насамперед, Глухів набув ролі центру музичної культури, яка формувала музикантів для багатьох міст, а його музично-освітній досвід став зразком для наслідування (музична академія в Кременчуці, вокальні, інструментальні й «нотні класи» в Харкові та Києві). Практичний досвід співацького осередку сприяв становленню вітчизняної освіти (Васюта, 1993, с. 69).

Саме тут була створена та успішно функціонувала понад сорок років перша співацька школа. Про ефективність її існування свідчать славетні імена особистостей, які розпочали свою мистецьку кар'єру саме з Глухова. Давидов С., Березовський М., Бортнянський Д., Головня Г., Рачинський Г., Лосенко А., Полторацький М. — далеко неповний перелік митців, які прославили не лише вищезгаданий заклад, а й Україну далеко за її межами.

Як відомо з робіт багатьох дослідників, співацька школа в Глухові розпочала своє функціонування за декілька десятиліть до офіційного наказу Анни Іоанівни в 1738 році. Як наслідок, уже 1713 року до царського двору з Глухова було вивезено хор з 21 особи (Васюта, 2003, с. 13). Співаки направлялися до Петербурга й у 1728, 1736–1738 роках (Єфименко, 1883, с.169–174). Метою наказу 1738 року було «забезпечення її (школи – А. М.) подальшого впорядкування та функціонування» (Васюта, 2003, с.13).

Після розформування Глухівської співацької школи у 80–90 роках XVIII століття мистецька освіта не мала певного професійного осередку на кшталт школи. У маєтках знаті функціонували кріпацькі оркестри. Діти поміщиків отримували музичну освіту вдома завдяки домашнім вчителям, професійну ж музичну освіту — у великих містах.

Наприкінці XIX — початку XX століть уроки співів викладалися в Глухівських чоловічій та жіночій гімназіях. Проте ця дисципліна була не обов'язковою, і діти навчалися співати за бажанням батьків. Учні, які мали гарні музичні здібності, відбиралися до більш професійного хору, який займався окремо від загальноосвітнього. Іноді ці два колективи виступали разом. Від співів звільнялися «слабогруді» діти та ті, які мали висновок лікаря про шкоду співу для їхнього організму (*Чоловіча гімназія. Глухівській гімназій присвячується*). За споминами композитора Юрія Шапоріна, який був випускником Глухівської чоловічої гімназії, у закладі функціонували світський та церковний хори, симфонічний та балалаечний оркестри (Левит, 1964, с. 397).

З ініціативою створення в Глухові співацького училища (школи) та викладання в ньому

«співів за наданими взірцями нашого ужиткового грецького розспіву та у відповідності до відпрацьованих підвалин Святійшим Урядовим Синодом» ([Доповідна записка Глухівського повітового ватажка дворянства, 1900]

звернувся до Прокурора Святого Синоду К. П. Победоносцева голова повітового дворянства В. П. Кочубей у 1900 році. Мотивація такої пропозиції висновувалася з ювілею Д. С. Бортнянського, що мав бути в наступному 1901 році – 150 років від дня народження композитора. Розуміючи розмір матеріальних видатків, Кочубей просить фінансової підтримки Синоду, гарантуючи за цього помірну поміч від міської влади як-то надання ділянки для будівлі та коштів на її облаштування. Важливим аргументом на користь підтримки проєкту розглядається можливість створення училища (школи) як філіального відділення Московського училища, що також сприяло би підготовці учнів до вступу до регентських класів Синодального училища. У фонді 70 РДІА за 1900 рік (документація обер-прокурора Синоду знаходиться в 797 фонді) не було знайдено жодного спомину про цей лист. Згідно з процедурою, яка передбачала надсилання справжнього листа до Синоду, а на поштамті залишення копії, радше за все лист Кочубея не було направлено до подальшого розгляду, оскільки підпис на документі, що є у фонді ІР НБУ Вернадського, справжній.

Розкриття такого факту ще раз висвітлює сумнозвісну традицію замовчування та фактологічного недомовлення, притаманну політиці РФ.

Фундаментальна гілка історії професійного мистецтва Глухівщини, яка висновується з глобальної історії країни, крізь три століття зберегла прагнення глухівчан до творчого мистецького розвитку, який не залишився на аматорському рівні, а був відтворений у становленні професійної освіти. Не зважаючи на закриття співацької школи в XVIII ст., маєткові знать продовжувала підтримувати музичні традиції, залучаючи до викладання та виконання професійних педагогів та музикантів. Згодом цього стало замало, і заможні глухівські купці почали спроваджувати своїх дітей за мистецькою освітою до найпрестижніших вишів країни. Студенти часто повертались додому, створюючи тим самим у Глухові потужний музичний фон, який впливав майже на кожного пересічного глухівчанина. І незважаючи на те що на початку століття відкрити професійний музичний заклад не вдалося, у другій його половині ця ідея втілилась у яскраву історію Глухівської ДМШ, що зросла на такому родючому підґрунті.

Глухівська дитяча музична школа була заснована 1959 року (*Протокол № 3, 1959*), проте першими кроками в напрямку створення професійної мистецької освіти в Глухові в XX столітті були музичні класи, що відкрилися на базі Будинку піонерів у 1956 році:

«...У вересні 1956 року з громадської ініціативи в Будинку піонерів організовано музичну школу по класу фортепіано та баяну...» ([*Листи земляків Ю. О. Шапоріна по м. Глухів*], 1957).

Організували набір до цих класів викладачі Беренда Володимир Сергійович (баян) та Бершова Надія Володимирівна (фортепіано). Уже через три роки ці класи були включені до новоствореної Глухівської ДМШ (Смоленський, 2022).

Першим директором, що приступив до виконання своїх посадових обов'язків 1 серпня 1959 року, став Шуба Леонід Олександрович, за фахом — баяніст (*Протокол № 1, 1959*). У рік заснування в школі працювало п'ять викладачів: Шуба Леонід Олександрович (баян), Беренда Володимир Сергійович (баян), Бірюкова Тамара Іванівна (фор-

тепіано), Береза Анна Іванівна (музична грамота, хор), Запорожець Георгій Петрович (домра).

«Музична школа в Глухові відкрилася восени 1959 р., школу було організовано «на пустому місці», ніякої спадщини як будь-якого інвентарю не отримала. Будівля школи маленька (будиночок на розі Інститутської та Дергунівської вулиць), не пристосована, мізерно відремонтована. Надалі вона своєму призначенню відповідати не зможе — надто маленька. Школа має лише 2 піаніно, враховуючи те, що не всі учні мають свій інструмент, отже, готують уроки в школі — двох піаніно для школи замало. Щодо викладачів — школі пощастило. За класом фортепіано, баяну, домри та з теорії музики — школа має по одному гарному викладачу» ([*Листи земляків Ю. О. Шапоріна по м. Глухів*], 1957).

Будівля школи була дійсно замалою. Класи розмістили в цокольному приміщенні двоповерхового будинку.

1960 року школу перемістили в більш комфортабельне приміщення. Того року було добудовано та відкрито Будинок культури. У його колишньому приміщенні розмістили Будинок піонерів, а школа в'їхала в приміщення останнього, де й продовжила своє функціонування до 1995 року.

Нове приміщення мало два невеликих поверхи, площа кожного класу складала не більше 9–10 квадратів. Поступово штат збільшився і школа стала працювати у дві зміни, таким чином розміщуючи в своїх класах велику кількість учнів.

Перший прийом учнів до ДМШ склав 59 дітей. Фахову направленість сформувала спеціальність викладачів, які були в складі шкільного штату: головними напрямками стали навчання на баяні (26 учнів) та фортепіано (26 учнів). Така домінанта трималася декілька десятиліть, проте втримати першість вдалося лише фортепіанному відділу.

Перші вступники до ДМШ витримали іспити з якості природного слуху, ритму, пам'яті та були зараховані на навчання до школи.

Поступово школа розвивалася та збільшувалась: наприкінці 60-х років у закладі працювало 20 викладачів та навчалось 400 учнів. Додалися класи труби, бандури, скрипки.

У період свого становлення школа змінила

декілька директорів, кожен з яких працював недовгий час — від 1 одного до 6 років: Шуба Л. О., Беренда В. С., Бершова Н. В., Киризюк М. П., Зеленський М. В., проте справжнього розквіту заклад досяг під час 25-ти річного керування ним Дмитра Трохимовича Кашуби.

Кашуба Д. Т. є знаковою постаттю в мистецькому житті Сумщини. За своє творче життя митець підняв естетичний та культурний рівень не одного міста області. Але найбільша частина його плідної діяльності випала саме на долю Глухова, де він оселився у віці 38 років.

«Дмитро Трохимович Кашуба — це скромна людина, яка завжди намагається зробити щось корисне для інших, але залишитися непомітним...» (Магар, 1992, с. 1–2).

Очолити 1970 року Глухівську дитячу музичну школу, Кашуба Д. Т. поставив важливим завданням створення оркестру народних інструментів. Для досягнення означеної цілі на роботу було прийнято п'ять домристів. Його стратегія отримала чудовий результат — оркестр народних інструментів у кількості 60 музикантів став справжнім естетичним явищем у музичній культурі Глухівщини. До складу колективу входили учні, викладачі музичної школи та її випускники. Продовжуючи особисто працювати над оркестровою репертуару, Дмитро Трохимович намагається задіяти якомога більше музикантів. Саме тому він вводить в інструментальний склад оркестру епізодичні інструменти, такі як труба, гобой, флейта, скрипка. А фортепіано стало перманентним учасником колективу. Постійні виступи в місті, районі та за межами області, триразова перемога на всесоюзних фестивалях народної творчості зробили відомим колектив на всю Україну. Після перемоги на республіканському огляді художньої самодіяльності 1973 року оркестр отримує звання народного.

Іншою стороною діяльності Дмитра Кашуби є активний розвиток осередків музичного виховання. За 28 років праці в школі він створив вісім філіалів у районі (які охопили 111 учнів) та чотири в загальноосвітніх школах міста. У філіалах, що знаходилися в загальноосвітніх школах Глухова, функціонували дитячі оркестри: оркестр народних інструментів школи-інтернату та оркестр духових інструментів ЗОШ № 3.

Одним з провідних напрямів освітньої політики школи було виховання в дітей вміння музикувати в ансамблях. Саме тому близько 250 учнів брали участь у різних шкільних колективах, серед яких два хорових, ансамбль бандуристів, оркестр народних інструментів, чотири фольклорних групи, ансамбль скрипалів (Кашуба, 1988, с. 1). Репертуар складали твори композиторів-класиків (Вебера К., Баха Й., Бетховена Л., Моцарта А. тощо), сучасних композиторів (Білаша О., Василенка В., Кос-Анатольського А., Мяскова К., Шамо І., Юцевіча М. тощо) та композиторів-земляків (Березовського М., Бортянського Д., Євтушенка М., Медвіда М., Моденка О., Смоленського М.)

Школа проводила активну просвітницьку діяльність серед населення Глухівщини, виступаючи з концертами-лекціями в освітніх закладах Глухова (загальноосвітніх школах, дитячих садках, технікумі, педагогічному інституті, медичному училищі, міських ПТУ) та на підприємствах міста. Тематика заходів була різнобічною та охоплювала як «легкі» теми («Казки про музику»), так і більш професійні («Шопен — душа фортепіано») (Кашуба, 1988, с. 1).

Станом на 1990 рік у школі навчалось 500 учнів, а ряди випускників, що продовжили творчу кар'єру налічували 900 музикантів. Географія місць їхньої діяльності охоплювала майже всі країни колишнього Радянського Союзу.

1995 року на зміну Кашубі Д. Т. прийшов новий директор — Протас Микола Васильович, який очолював школу наступні два роки — до 1997 р. За незначний період свого керівництва він закрити усі філіали. Проте подекуди новий керівник проявив себе як справжній менеджер. Як наслідок, для збільшення контингенту учнів (звідси — більше грошових надходжень від батьківської плати) були відкриті класи хореографії (111 учнів) та образотворчого мистецтва (29 учнів).

1995 року на честь святкування 250-ї річниці від дня народження Березовського М. С. закладу надали інше приміщення. Архітектором споруди став сумчанин Анатолій Магеря. Із затишної, проте замалої школи колектив переїхав до великої триповерхової будівлі загальною площею 1011 метрів квадратних. Також закладу був подарований кабінетний рояль фірми «Yamaha». Такого інструменту на той час не мала жодна школа Сумської області.

Було відкрито три нових відділи: образотвор-

чого мистецтва, хореографічний та хоровий. Це змінило статус «музична школа» на «школа мистецтв».

1997 року директором закладу стала Сакун Олена Олександрівна. Вона продовжила розвивати стратегію попередника в напрямку організації групових відділів, так як це давало можливість забезпечити виконання кошторису школи та профінансувати бюджетні години хору, ансамблів та оркестру. Як наслідок, у 1998–1999 навчальних роках у закладі працював, крім вищезгаданих хореографічного, хорового та образотворчого відділів, відділ початкового естетичного виховання. Цей структурний підрозділ охоплював підготовчі групи всіх відділів школи, а також групи «Сучасний танець», «Сучасний спів» та групи для підлітків (*Звіт про навчально-методичну*).

Сакун О. О. запровадила нову форму просвітницької роботи — запрошення відомих виконавців до закладу з концертами. У 1997–1998 роках відбулися концерти-зустрічі з лауреатом премії ім. Сергія Прокоф'єва, заслуженим артистом УРСР Михайлом Легоцьким та доцентом Донецької консерваторії, заслуженим артистом України Анатолієм Лозовським (колишнім учнем Глухівської ДМШ).

Процес становлення та розвитку Глухівської дитячої музичної школи можна поділити на такі періоди:

I період «Предтеча» (1956–1959 рр.) — відкриття музичних класів, які ще не мали статусу школи. Функціонує лише два інструментальні напрями: баян та фортепіано.

II період «Становлення» (1959–1970 рр.) — офіційне відкриття музичної школи (1959 р.), поступове розширення інструментальних напрямів (додаються домра, труба, бандура, скрипка), викладання музичної грамоти окремим предметом.

III період «Кульмінація» (1970–1995 рр.) — пов'язаний з керуванням школою Д. Т. Кашубою. Характеризується розширенням географії викладання за рахунок відкриття восьми філій школи на Глухівщині та чотирьох у загальноосвітніх школах міста. Набувають особливого значення колективні форми музикування, які охоплюють своїм процесом 250 учнів. Найефективнішою колективною організацією стали оркестри: оркестр викладачів та учнів (60 осіб), два оркестри у філіях в ЗОШ. Важлива роль надається просвітницькій роботі школи в місті.

IV період «Занепад» (1995–2000 рр.) — історично пов'язаний з «Перебудовою», локально — зі зміною керівництва. Характеризується закриттям філій, зменшенням викладацького навантаження, нівелюється роль інструментальної музики через малоприбутковість та витратність, закриваються оркестри. Намагання вижити поставило школу на нові рейки, які вели в масову непрофесійну естрадну вокально-хореографічну культуру, метою якої було збільшення прибутку школи та зменшення її витрат на навчання дітей.

Хоча хронологія цієї статі не охоплює XXI століття, для відтворення повної панорами треба зазначити, що в наш час школа вибралася з тенет бізнес-моделі й поставила перед собою високі духовні, хоч і малоприбуткові, цінності. Пріоритетами й задачами закладу є:

- просування музики Д. Бортнянського та М. Березовського (проведення на базі школи Відкритої обласної конференції для викладачів фортепіанного, вокального, хорового відділу та відділень ПСМНЗ області; Відкритого обласного конкурсу юних піаністів ім. Д. С. Бортнянського, фестивалю вуличної музики Березовський Street Fest);

- популяризація оркестрової музики серед населення міста (сучасний оркестр викладачів налічує 25 учасників, створено дитячий оркестр);

- просування школи на всеукраїнському рівні (спільні конференції з педагогічними, мистецькими та історико-музейними закладами України).

У цій статі висвітлено багато сторін життєдіяльності Глухівської ДМШ, проте проблема дослідження школи є доволі обширною, тому залишаться відкритою. У майбутньому планується більш детально дослідити засоби впливу діяльності оркестру народних інструментів Глухівської

ДМШ на успішну популяризацію класичного професійного репертуару серед пересічного населення, методи роботи з оркестром Д. Т. Кашуби, більш детально висвітлити питання періодизації діяльності Глухівської ДМШ.

Висновки. Відкриття музичних шкіл у XX столітті було мейнстрімом, що відображав культурно-освітню політику країни. Проте успішність функціонування Глухівської ДМШ не випадковість, а історично сформований феномен. Постійне бурхливе музичне, театральне, мистецьке життя не залишило нічого іншого Глухівщині, як продовжувати розвиватись у напрямку, який був заданий понад 300 років тому. І навіть якби доба СРСР не мала на меті окультурення населення шляхом відкриття музичних шкіл, подібний заклад професійної освіти на Глухівщині виник би, зважаючи на історично сформовані обставини.

Глухівська дитяча музична школа в культуротворенні регіону XX ст. зіграла важливу роль — як осередок формування професійного мистецького компонента та як ретранслятор його серед пересічних глухівчан. Саме завдяки музичній освіченості містян можемо говорити про питання існування геогенетичної зони на території Глухівщини та підвищеного рівня пасіонарності регіону, дослідження яких триває в дисертаційній роботі автора статті.

У наш час, коли війна змусила дітей виїхати з країни, Глухівська школа мистецтва має повний набір контингенту учнів, тримає високий професійний рівень та й надалі зберігає й примножує славні традиції України. Саме це вказує на важливе місце закладу Глухова та подібних шкіл інших регіонів у мережі професійної музичної освіти України в контексті її історії, а також формування майбутнього.

Література:

- Васюта, О. П. (1995). Набори співаків з Чернігово-Сіверщини до придворної співацької капели в XVIII — першій половині XIX століття. *Сіверянський літопис*, 3, 63 — 72.
- Васюта, О. П. (1998). *Музичне життя Чернігівщини XVIII–XIX століть*. (Дисертація кандидата мистецтвознавства). Київський державний університет культури і мистецтва. Київ.
- Васюта, О. П. (2003). *Сторінки музичної освіти Чернігівщини*. Чернігів: Черніг. ОУНБ ім. В.Г. Короленка.
- Герасимова-Персидська, Н. О. (1978). *Хоровий концерт на Україні в XVII–XVIII ст.* Київ: Музична Україна.
- [Доповідна записка Глухівського повітового ватажка дворянства В. П. Кочубея [Победоносцеву Костянтину Петровичу]. Додаток: біографія композитора Дмитра Степановича Бортнянського. Надруковано]

- вано на машинці]. (1900, 18 березня). Фонд XIII (Канцелярія обер-прокурора Священного Синоду (1721–1917). *Колекція архівних документів 1677–1901 рр.*), од. зб. 4850–4851, ІР НБУ Вернадського. Київ.
- Єфименко, П. С. (1883). Школа обучения певчих, назначавшихся ко двору. *Киевская старина*, 6. *Звіт про навчально-методичну та культурно-освітню роботу за 1998–1999 н. р.* (No date). КЗ «Глухівська школа мистецтв ім. Максима Березовського» (5 арк.). Глухів.
- Іванов, В. (1997). *Співацька освіта в Україні*. Київ: Музична Україна.
- Кашуба, Д. (1988, 1 травня). Здобутки і перспективи. *Народна трибуна*, 183, 1.
- Корній, Л., & Сютя, Б. (2011). *Історія української музичної культури*. Київ.
- Левит, С. И. (1964). *Ю. А. Шапорин*. М.: Наука. 397 с.
- [*Листи земляків Ю. О. Шапоріна по місту Глухів*]. (1957). Фонд (ф. 2642, оп. 1, спр. 493. С. 5–6). М.: РДАЛМ.
- Магар, М. (1992, 1 травня). Заслужений працівник культури Д. Т. Кашуба. *Народна трибуна*, 70, 1–2.
- Майбурова, К. (1971). Глухівська школа півчих XVIII ст. та роль у розвитку музичного професіоналізму на Україні та в Росії. *Українське музикознавство*, 6, 126–136.
- Назарова, В. В. (2021). Культурне життя та розваги в Глухові у 19 – на початку 20 століття. *Соборний Майдан*, 2, 5.
- Протокол № 1. (1.08.1959)*. Книга протоколів. КЗ «Глухівська школа мистецтв ім. Максима Березовського». Глухів.
- Протокол № 3. (1959, 20 вересня)*. Книга протоколів. КЗ «Глухівська школа мистецтв ім. Максима Березовського». Глухів.
- Смоленський, М. В. (2022). *Інтерв'ю*. *Чоловіча гімназія. Глухівській гімназії присвячується*. (No date). Глухівські гімназії. Відновлено з <http://www.glukhov-gymnasien.com/mujskayagymnasien>

References:

- Gerasimova-Persidska, N. O. (1978). *Choral concert in Ukraine in the XVII–XVIII centuries*. Kyiv: Musical Ukraine. (In Ukrainian)
- Ivanov, V. (1997). *Singing education in Ukraine*. Kyiv: Musical Ukraine. (In Ukrainian)
- Kashuba, D. (1988, May 1). Achievements and prospects. *Narodna Tribuna*, 183, 1. (In Ukrainian)
- Kornii, L., & Syuta, B. (2011). *History of Ukrainian musical culture*. Kyiv.
- [*Letters from Yu. O. Shaporin's compatriots in the city of Hlukhiv*]. (1957). Fund (f. 2642, op. 1, file 493. pp. 5–6). Moscow: RDALM. (In Russian)
- Levit, S.I. (1964). *Y.A. Shaporin*. Moscow: Nauka. 397 p. (In Russian)
- Magar, M. (1992, May 1). Honored Worker of Culture D. T. Kashuba. *Narodna Tribuna*, 70, 1–2. (In Ukrainian)
- Maiburova, K. (1971). Hlukhiv school of the middle of the 18th century and role in the development of musical professionalism in Ukraine and Russia. *Ukrainian musicology*, 6, 126–136. (In Ukrainian)
- Male gymnasium. Dedicated to Glukhiv gymnasiums*. (No date). Glukhiv gymnasiums. Retrieved from <http://www.glukhov-gymnasien.com/mujskayagymnasien> (In Russian)
- Nazarova, V. (2021). Cultural life and entertainment in Hlukhiv in the 19th and early 20th centuries. *Soborny Mайдan*, 2, 5. (In Russian)
- Protocol No. 1. (1.08.1959)*. Protocol book, "Hlukhiv School of Arts named after Maksym Berezovsky". Hlukhiv. (In Russian)
- Protocol No. 3. (1959, September 20)*. Protocol book, "Hlukhiv School of Arts named after Maksym Berezovsky". Hlukhiv. (In Russian)

- Report on educational-methodical and cultural-educational work for 1998–1999.* (No date). PI "Hlukhiv School of Arts named after Maksym Berezovsky" (5 sheets). Hlukhiv. (In Ukrainian)
- [Reporting note from the Hlukhiv district leader of the nobility V. P. Kochubey [to Pobedonostsev Kostyantyn Petrovych]. Attachment: biography of the composer Dmytro Stepanovich Bortyanskyi. Typewritten]. (1900, March 18). Fund XIII (Office of the Chief Prosecutor of the Holy Synod (1721–1917). *Collection of archival documents 1677–1901*), unit. coll. 4850–4851, MI NLU Vernadskyi. Kyiv. (In Russian)
- Smolensky, M.V. (2022). *Interview.* (In Ukrainian)
- Vasyuta, O. P. (1995). Ensembles of singers from Chernihiv-Siver region for the court singing chapel in the 18th - the first half of the 19th century. *Severyansky Chronicle*, 3, 63–72. (In Ukrainian)
- Vasyuta, O. P. (1998). *Musical life of Chernihiv region in the 18th and 19th centuries.* (Dissertation of candidate of art history). Kyiv State University of Culture and Arts. Kyiv. (In Ukrainian)
- Vasyuta, O. P. (2003). *Pages of music education of Chernihiv region. Chernihiv: Chernihiv.* RUSL named after V.G. Korolenko. (In Ukrainian)
- Yefimenko, P. S. (1883). School of training singers appointed to the court. *Kyivskaya Starina*, 6. (In Russian)

Anna Myronenko

The Hlukhiv Children's School of Arts as a component of the formation of professional music education in the Sumy Region in the Twentieth Century

Abstract. The article is devoted to highlighting the process of formation of the artistic and educational component of the cultural paradigm of the Hlukhiv region of our time. The stages of the formation of professional musical education and the activities of its main carrier — the Hlukhiv Children's Music School — have been studied. An excursion into the history of the creation of the Hlukhiv Children's Music School was made and the prerequisites for its emergence were highlighted. As part of their analysis, the period of the educational process within the framework of estate culture and the gymnasium phase of Hlukhiv's education is covered. The main material and technical problems that accompanied the process of establishment of the institution are highlighted. The main forms of music-making in the institution, the artistic network of the region, subject-specialist directions and the role of its educational activities are analyzed. The personal contributions of school leaders to the development of musical education are studied, and the statistics of musical education coverage of children of Hlukhiv Region are given. A parallel was drawn between the main tasks of the school and the professional direction of the teachers. The periodization of the formation of the Hlukhiv Children's Music School has been developed.

Keywords: Hlukhiv, Hlukhiv gymnasiums, Hlukhiv singing school, Dmytro Kashuba, art education, music school.